Tanácstagi beszámolók

A tanácstagi beszámolók következő heti programját az alábbiakban ismertetjük:

Március 7-én, hétfőn délután 5 órakor a 75-ös számú körzet lakóinak *Gálfi Lajos* tart beszámolót a Zalka Máté Általános Iskolában, a 82-es körzet lakóinak *Balogh Mihály* a MüM 600. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézetben, a 10-es körzet lakóinak *dr. Török László* a Ságvári Endre gimnáziumban, a 68-as körzet lakóinak *Bozóki István* a gedói általános iskolában, a 110-es körzet lakóinak *dr. Király Dezső*, a ságvártelepi általános iskolában és a 112-es körzet lakóinak *Savanya Miklós* a hattyastelepi általános iskolában. Ugyanezen a napon délután fél 6-kor a 31-es körzet lakói *Sirián Gábort* hallgathatják meg a Rózsa Ferenc sugárúti általános iskolában, a 73-as körzet lakói *Lángi Istvánt* a rókusi általános iskolában, és a 99-es körzet lakói *Szilágyiné Miklós Ilonát* a Gagarin általános iskolában.

Március 8-án, kedden délután 5 órakor *Nagy Károlyné* tanácstag a 26-os körzet lakóinak tart beszámolót a Mező Imre Általános iskolában, *Stanics Béla* az 55-ös körzet lakóinak a Gera Sándor Általános Iskolában, *dr. Juratovics Aladár* a 62-es körzet lakóinak Algyőn, a munkásszállóban. A 35-ös körzetben lakók ugyanezen a napon délután 6 órakor *Szirovicza Ernőt* hallgathatják meg a Tömörkény István Művelődési Házban.

Március 9-én, szerdán délután 6 órakor *dr. Tóth Károly* tart beszámolót a 32-es körzetben lakóknak a Rózsa Ferenc sugárúti általános iskolában, *Maszlag Józsefné* és *Leléné Gonda Irén* a 63-as, 64-es körzet lakóinak az algyői ügyfélszolgálati irodában.

Március 10-én, csütörtökön délután 5 órakor a 2-es körzet lakóinak *dr. Bánfalvi Géza* tart beszámolót a Vedres István Építőipari Szakközépiskolában, a 22-es körzet lakóinak *dr. Alföldi Lajos* a Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskolában, a 42-es körzet lakóinak *Kis Sándorné* a felsővárosi általános iskolában és a 77-es körzet lakóinak *Mészáros János*, az MSZMP rókusi székházában. Ugyanezen a napon fél 6-kor a 71-es választókörzet lakóinak *Falat László* tart beszámolót a gedói általános iskolában, ugyancsak csütörtökön délután 6 órakor a 33-as körzet lakóinak *Balla Ferenc* az Ifjú Gárda Nevelőotthonban, a 37-es körzet lakóinak *Mendebaba Rado* a Tisza—Maros Szög Tsz-ben, a 66-os körzet lakóinak *Paronai János* Algyőn, a rákóczitelepi tsz-irodában.

Március 11-én, pénteken délután 5 órakor *Tóth Zsuzsanna* tart előadást a 39-es körzetben lakóknak a Tisza-parti gimnáziumban, *Deák Ferenc* a 83-as körzetben lakóknak a Móra Ferenc Általános Iskolában. Ugyanezen a napon délután 6 órakor az 52-es körzet lakói a Tarján 4-es számú általános iskolában hallgathatják meg tanácstagjukat, *Tóth Antalt*.

Baskir üzenet

Szegedi műfordító dél-uráli kapcsolatairól

Végtelen gyermekkor címmel jelentette meg az Európa Könyvkiadó és az ungvári Kárpáti Kiadó *Mosztaj Kerim* baskir író regényét. A kötet el is tűnt volna a könyvkiadás hatalmas áramában, ha nem tudom meg róla, hogy *ez az első olyan könyv, amelyet eredeti baskir nyelvből fordítottak, mégpedig szegedi műfordító, Torma József*, aki az Élelmiszeripari Főiskola nyelvi lektorátusának vezetője, a Körösi Csoma Társaság szegedi tagozatának titkára.

A regény az Urál déli részén, a Volga és a Káma találkozásánál élő kis nép szokásvilágába, hagyományaiba vezet el bennünket. Az élet izgalmas és tragikus eseményeit sorjáztatja életrajzi ihletésű történetében a szerző. Bűn és bűnhődés, öröm és kegyetlenség, meseszövés és szociografikus pontosság, kitűnő jellemábrázolás és lírával átitatott egzotikum jellemzi a munkát.

*

— Miként került kapcsolatba e távoli kis nép nyelvével?

— Világéletemben orientalista akartam lenni. Krakkóban tanultam szanszkrit és perzsa nyelvet, majd Szegeden Róna-Tas András professzor altaisztika tanszékén szereztem diplomát. Elsősorban a Volga vidéki török nyelvek érdekeltek, 1979-ben féléves tanulmányúton jártam Baskiriában, ahol nemcsak néprajzi és nyelvjárási gyűjtőmunkát végeztem, de megismerkedtem a baskir népköltészettel és irodalommal is. Ennek az útnak eredménye a Végtelen gyermekkor fordítói munkája.

— Mit illene tudnunk Mosztaj Kerimről?

— Először hadd tisztázzak egy félreértést. Mosztaj Kerim nevét orosz átírásban helytelenül Karimnak közölték. Én az eredeti hangalakhoz legközelebb álló magyar átírást használom, s ez érvényes a regényben szereplő összes tulajdonnévre. Mosztaj Kerim 1919-ben született a Baskir Autonóm Szovjet Szocialista Köztársaság csismei járásának Kles nevű falujában. A 60. születésnapja alkalmából rendezett ünnepségen. Ufában magam is részt vehettem. Az író a második világháborúban járt Erdélyben és Magyarországon, s mint szinte minden baskir értelmiségi nemcsak ismeri a magyarság honfoglalás előtti történetét, de rendkívüli rokonszenvvel és testvéri szeretettel ragaszkodik hozzánk. Mindössze négyen viselik a köztársaság legnagyobb irodalmi díját, a Baskiria Nemzeti Költője címet. A tollforgatót ott „a baskir szó mestereként" emlegetik, közöttük Mosztaj Kerim a legsokoldalúbb: regényeket, elbeszéléseket, verseket ír, drámáinak tucatját játsszák az ottani színpadokon. Műveiből zenés színpadi mű és film is készült. A szovjet írószövetség küldötteként két alkalommal járt hazánkban. A nemzetközi Andersen-díj tulajdonosa.

— A Végtelen gyermekkor című regény fordítása milyen szakmai feladatot, műhelyproblémákat jelentett?

— A műnek ez az első külföldi fordítása. Munkámban messzemenően felhasználtam baskir nyelvjárási és néprajzi gyűjtőmunkám eredményeit. Igen sok a hasonlóság a két nép élete között, például némely étel, a mezőgazdasági munkák egy része, a kalákázás, a fonóbeli szokások stb. Mindezt persze erősen áthatja a több száz éves iszlám vallás, melynek nagy szerepe volt nemzeti létük megőrzésében, az egykori oroszosító törekvésekkel szemben. A nyelvjárásban az író eredeti anyanyelvén íródott részleteket az én anyanyelvemen, dél-alföldi ö-ző nyelvjárásban adtam vissza. Az orosz eredetű szavak fordításában a magyar nyelv szláv jövevényszavait használtam. Ha baskir szót alkalmazott a szerző az *ördögre*, magyarul is *ördögöt* írtam, ha azonban arab eredetű *sátán* állt az eredeti szövegben, én is ennél maradtam. Különösen ügyeltem arra, hogyha a szó magyar megfelelőjének van török eredetű szinonimája, azt használtam. Egy dologban eltér a regény nyelve a magyarétól — ott köznapiak még például az állattartással kapcsolatos azon fogalmak és szavak, amelyek nálunk már néprajzi szakkifejezések.

*

Mosztaj Kerim regényének ez az első teljes kiadása, mivel a könyv utolsó négy fejezete baskirul csak folyóiratban jelent meg. S ez nemcsak a Szovjetunió határain belül, de azon túl is az első baskir eredetiből készült fordítás. Torma József újabb munkákon dolgozik. A JATE altaisztikai tanszékének Népek mesei sorozatában a tatár és csuvas gyűjtemény után most készül a baskir mesecsokor. Tanítványaival pedig a baskir irodalom kistükrének megírásán dolgozik.

T. L.

Megméretett és...

Kiállítási napló

Megérni és megmérettetni — két külön dolog. Vannak, akik soká, vannak, akik gyorsan érnek. Ez, jószerével, magánügy. Közüggyé akkor válik, ha valaki vállalja a megmérettetés kockázatát, elhamarkodva, időben, vagy netán elkésve. A megmérettetés módja pedig — amennyiben például a képalkotó művészetek valamelyikéről van szó — a kiállítás, amelyben a szerző legsajátabb szülötteit, szellemi édes gyermekeit mutatja föl a nyilvánosságnak: íme, ez vagyok. Ezek a világról vallott hitem, nézeteim, s mindezek formába öntéséhez ezzel a formanyelvi repertoárral rendelkezem.

Gyenes Kálmán vívódó típus. Rezdülésein tán az sem látja ezt nyilvánvalónak, aki személyesen ismeri. Legföljebb akkor, ha képekről esik szó, főként, ha saját fotóiról. Szerencsés alkotói típusnak is mondhatnánk, abból a szempontból, hogy sokkal inkább érzi, mint elemző módon érti, amit csinál. Érzi világát, s ez — alkotó, képalkotó emberről lévén szó — valóban szerencsés dolog. Nem kreál önmagának elveket, amelyeket végül úgyis csak hiányosan-hibásan volna képes átültetni a gyakorlatba. Nem. ő a képalkotó gyakorlat embere, aki meglehetős érzékenységgel reagálja az őt körülvevő világ moccanásait, hangulatait, hogy képben jelenítse meg, pontos fotográfiai eszköztár tökéletes birtoklásával. Például az olajmezőt, a lakótelepet, az iparitanuló-iskolát, az alföldi vagy dunántúli táj új arculatait, az életben adott látványok legkülönfélébb modelljeit. Valóban, nem pusztán a lehetséges látványok szegmenseit, hanem modelljeit. Mert rendelkezik azzal a képességgel, hogy valamilyen szempontból fontos elemeit válogassa képeire a világnak, s az adott, kiválasztott látványelemeket úgy fogalmazza képpé, hogy az átalakítással nyert vizuális logikai rendszer valamilyen módon adekvát lehessen olyan szociológiai alapvetésű logikai szkémákkal, melyeket legföljebb vaskos tanulmányokban lehetne fölvázolni.

Amit Gyenes Kálmán nyújt a November 7. Művelődési Házban most megnyílt kiállításának képeiben, mindenképpen izgalmas annak, akit izgat, hogy ember és környezet, ember és társadalmi közeg kölcsönviszonyainak sokrétűségét hogyan lehet a fotó eszközeivel képben megragadni, egy, a világra sajátos módon érzékeny alkotó személyiség szűrőjén át. Gyenes Kálmán, aki a DÉLÉP-nél dolgozik hivatásszerűen, fotográfusként, jó néhány képében képes izgalmasan, sőt keményen véleményt alkotni a világról, amelyben él. S mivel tehetséges, e vélemény mögött sok képében még számos olyan lehetséges értelmezés és kombináció is rejtőzik, amely tán túlmutat az eredeti szándékon. Hiszen a jó képek nyitott rendszerek is egyben.

A szerző alighanem későn érő típus. Sok jó képére, közös kiállítására emlékezhetnek a szegedi fotószerető, kiállításlátogató emberek az elmúlt évekből. Ő úgy tartotta, most érdemes megrendeznie első önálló bemutatkozását.

...könnyűnek találtatott

A JATE klubjában a napokban nyílt meg *Pethő Bertalan* Lét-kép című kiállítása. Szintén fotókat láthat a néző a klub folyosóin. Fotókat, melyekhez nagyon is tudatos és átgondolt szerzői attitűd, alapállás és világlátás tartozik. Olyan képeket, amelyek a szerző filozófiai mélységeket kimerítő pszichológusi látás- és gondolkodásmódja segített világra.

Ha nem is szeretem a megoldást, az érthetőség kedvéért mégis ahhoz kell folyamodnom, hogy idézzek a szerzőnek a meghívóban megfogalmazott ars poeticájából, amely szerint: „Az ember szerepeiben létezik. Szerepkínálatát a társadalom nyújtja... Ha megkísérli, hogy lehántsa magáról szerepeit, végül semmi sem marad, aminek a társadalmi létezésben értelme van. De a semminek mégis van emberi arca: a lét... Szerepeiből kivetkezve az embert önmagát látjuk." S végül: „...a lét semmisségéig lemeztelenedett arcok nem kuriózumok többé, létünk lehetőségeként magunkra ismerünk bennük. Döbbenetünk segítsen, hogy ne ez legyen tulajdon orcánk."

E veretes, filozofikus-költői mondatokhoz természetesen képek is tartoznak. Barna tónusú portrék, a reális-naturális megközelítés ihletettségében. Három, az emberi arcból (pl. szolarizációval), kibontakoztatható maszklehetőség vezeti be az anyagot a kiállításon, hogy aztán következzen a szerzői szándék szerint a szerepekből fogant „maszkokat" levetkőzött, „pucér" emberarcok sora. Barna tónusokban, a létezés tágabb, értelmező vizuális terei nélkül, csakis az arcra koncentráló kompozícióban. Komor, komoly, mosolygó, esett-esendő arcok sora. De az ív — ha egyáltalán beszélhetünk ilyenről —, amit leírnak, nagyon is bizonytalannak látszik a megvalósításban. Az egyik kép teátrálisnak hat a műtermi megvilágításnak köszönhetően, a másik laposnak, a tónusok hiánya miatt, a harmadik pusztán regisztrációnak, semleges megjelenése következtében. Mert homogén ugyan a szerzői-elvi alapvetés, de nem homogén a megközelítés, s főként a megoldás módja, formanyelvi eszköztára. Márpedig a képet végül is ez hitelesíti. S kérdés, hogy az elvont szellemi alapokhoz megfelel-e a szerző által választott metódusok bármelyike is. Lehet, hogy a raszteres xerox képi-formai autonomitása jobb lenne? Nem tudom. Csak annyit:: jó, szerencsés lehet az elvi alapvetés, ha a formavilág megérzésével, kiérlelt formanyelvvel is találkozik. Hogy a szerzői alapállásban megfogalmazott és homogén módon ragadhassa meg a világ lehetséges szféráinak valamelyikét.

Sz. I.

Sortok – selyemből

A szabadidő-ruházati cikkek iránt egyre növekszik a kereslet. A Magyar Selyemipari Vállalatnál évente több százezer négyzetméter olyan anyagot gyártanak, amelyekből a konfekcióipar különböző szabadidő-ruhákat készít. Az idén azonban megpróbálnak saját maguk is konfekcionált termékkel betörni a szabadidő-ruházati piacra. A vállalat szentgotthárdi üzemében, ahol egyebek közt nyakkendőket és különböző női kendőket, sálakat készítenek, az idén megkezdték a sortok varrását is.

Hétköznapok

Mihály bácsi receptje

A tétlenségtől, a magánytól való félelem talán a leggyötrőbb, amely az idő múlásával hatalmába kerítheti az embert. Ettől az érzéstől valóban lehet szenvedni, de van ennek orvossága is. Íme egy recept.

Mihály bácsi 87 éves, nyugdíjas tengerészveterán. Fiatalon megjárta a háborúk poklát, csaknem 50 éves koráig két ép lábbal. Most csonka végtaggal nyomja az ágyat egy tarjáni lakásban, s hallása sem a régi már. A családot elszólítják hétköznap a külvilági kötelességek. Ilyenkor csönd és mozdulatlanság ül a szobára... Mihály bácsi magányában sírankozhatna is, kesereghetne is éppen. Csakhogy, nem ezt teszi. Varázsol. Körülveszi magát fűzfa-, juhar- és akácfaágakkal, és elszántan megpróbálja őket életre kelteni. Nem Pinocchio-figurát farag, mint mesebeli társa, hanem virágokat. Ezerszirmú, pöndörlevelű virágokat. Aprólékos, türelmes, lassú munkával megkísérli utánozni a természetet. És a virágok most — hálából — értelmet adnak az életének.

„A virágfaragás művészetét még 1913—14. telén lestem el egy vándor fafaragótól Spalattóban, tengerészkatona koromban. Akkor gazdag katonai élményeim tárházába raktároztam ezt is. Nem hittem volna, hogy valaha is előveszem a feledés homályából. 1953-ban gondoltam egyet, jó lesz gondűzőnek, vagy talán egyszer a nyugdíj pótlására is..."

Úgy tudom, eddig pénzt nem hozott neki a konyhára a virágfaragás. Gazdagítani azért gazdagította, ha nem is forintokkal kifejezhető módon...

„Pornográfia" a fűszeresnél

Egyszer volt, hol nem volt, valamikor régen, volt egyszer egy ici-pici bolt. Volt abban a boltban minden friss és sima bőrű sárgarépa, gyökér, sártól lemosdatott óriási, egészséges krumplifejek kukucskáltak ki a zsákokból, ropogós töpörtők kellették magukat a tálcán, füstölt kolbászok illata áradt a levegőben. És ki kínálta mindezt? Jóságos tündér állt a pult mögött, mindenkihez volt kedves szava, és csak mosolygott, mosolygott... Mosolygott az is, aki csak belépett. Úgy tartották a környéken, ez az a bolt, ahol még mosolyt is mérnek.

És halljanak csodát: ilyen üzlet nemcsak valamikor régen, nemcsak a mesében létezett. Van nekünk is ilyen, most, itt Szegeden. Mennek is az emberek oda vásárolni. Mi történt a minap is? A sorban álló nadrágosok nem titkolt lelkesedéssel legelték szemüket a plakátokról rájuk néző, szó, ami szó, takarékos öltözetű leányokon. A szép testű hölgyek magyar, föltehetően engedélyezett nyomdaipari termékekhez adták itt-ott fedett idomaikat, melyek feledtették a férfiakkal a várakozás unalmas perceit. Egyik nemembéli meg viccesen elégedetlenkedett, amiért nem gondoltak a női vásárlókra is... De egy nap szigorú levelet hozott a postás. Írója föl háborodottan tiltakozik a „pornográf" a „szégyenteljes", „szennyes", „ronda, meztelen" plakátok miatt, és közli, messze ívben elkerüli ezután ezt a boltot.

Sajnálom szegényt. Sajnálom, mert lényegtelen dolgok miatt bosszankodik, holott éppen örülhetne is. Annak például, hogy ebben a szerződéses üzemeltetésű boltban van bőségesen áru, hogy friss gyümölcsöt és zöldséget, óriási tojásokat, friss kenyeret és friss hentesárut kínálnak, hogy tiszták a kosarak és tiszta a kövezet, hogy nem mászkálnak csótányok a liszteszacskók között, hogy hófehér köpenyben, mosolyogva szolgálják ki. És sajnálom, hogy nem vette észre: az egyéként esztétikai érzéket nem sértő plakátok szomszédságában ott lógnak az árjegyzékek is: a visszaváltható üvegeké, a mirelit és a hentesáruké is. De efölötti örömömet, azt hiszem, nem helyettesítené az sem, ha történetesen füstölt sonkát vagy disznósajtot ábrázoló képekkel díszítenék a bolt falát.

Chikán Ágnes